

TEKST: GUIDO VAN OSS

Post-corona in China

“Streven naar autonomie boezemt Westen angst in.”

De twee grootste economische wereldmachten, de Verenigde Staten en China, zijn in een harde strijd verwickeld wie in de toekomst de eerste en de beste zal zijn. Technologische voorsprong is daarbij cruciaal. Om wat voor dingen gaat het dan concreet? Ed Sander bericht op zijn website *ChinaTalk* voortdurend over de meest uiteenlopende technologische innovaties. Vaak schrijft hij als gastschrijver in *China Nu* over allerlei maatschappelijke en internetontwikkelingen. In dit artikel interviewt hoofdredacteur Guido van Oss hem over de weg die China bewandelt rondom en na de coronacrisis.

‘Door de Amerikaanse boycot van verkoop van geavanceerde chips aan Huawei dreigt voor deze telecomproducent een groot probleem’

Op je website staan een groot aantal blogs over het post-coronatijdperk in China. Veel mensen zullen zeggen dat corona nog lang niet voorbij is. Wat is de reden dat jij toch van ‘post-corona’ spreekt?

“Er zijn onregelmatig nog wel kleine uitbraken in China, maar die worden steeds snel de kop ingedrukt. Waar nodig worden in korte tijd miljoenen mensen getest en worden er strenge maatregelen genomen. Het land en de economie leven weer helemaal op, vandaar post-corona. Sinds oktober is weer sprake van groei van de detailhandel. Het winkelbezoek komt weer op peil. Met het verstrekken van coupons verspreid via verschillende apps

heeft de overheid de consumentenbestedingen aangejaagd. Die coupons geven een korting bij een bepaalde besteding, bijvoorbeeld 20 RMB bij een aankoop van 100 RMB. Je wordt zo dus gestimuleerd om grotere bedragen uit te geven. Tijdens de zogenoemde ‘Gouden Week’ reisden Chinezen volop binnen eigen landsgrenzen. De enige beperking daarbij is dat toeristische attracties maar 75 procent van het normale bezoekersaantal mogen ontvangen. Ook mag er binnen eigen grondgebied weer volop gevlogen worden. Dat wordt zelfs gestimuleerd met goedkope all-you-can-fly-arrangementen, waarmee je als Chinees binnen China tot het einde van dit jaar zoveel kunt vliegen als je

maar wilt. Wat betreft uitgaan en allerlei evenementen versoepelden de regels. Soms is er ook wel sprake van een showelement. Herwonnen vrijheden worden nadrukkelijk geëtaleerd om het Westen te laten zien: kijk eens hoe goed wij corona al onder controle hebben.

Zorgwekkend is echter wel dat alleen de middenklasse in de steden goed uit de crisis lijkt te komen. Over het platteland hoor je niet zoveel. Er is gezegd dat de werkloosheid vijf procent bedroeg, maar in werkelijkheid was het waarschijnlijk eerder twintig procent, want de migrantarbeiders werden niet meegeteld. Veel van hun baantjes gingen verloren in de crisis. Vrijwel het enige wat ze nog konden doen was bezorger worden van pakketjes, maaltijden en boodschappen. Daar was wel meer vraag naar, maar het aanbod aan nieuwe koeriers was veel groter. Per bezorgd pakket wordt steeds minder betaald en leveranties worden bovendien strak ingepland: als je niet op tijd levert word je afgestraft, wat weer leidt tot roekeloos rijgedrag.”

Wat voor structurele effecten heeft de coronacrisis gehad, vanuit jouw oogpunt?

“De veranderingen zijn subtiel. Ouderen werden bijvoorbeeld door hun kinderen gestimuleerd om een app te gebruiken om de boodschappen thuis te laten bezorgen, om alle risico’s te vermijden. Dat heeft een enorme vlucht genomen. Bezorging is in China bovendien binnen het uur, vaak binnen een half uur. Was de infrastructuur op dit vlak voor het coronatijdperk al sterk ontwikkeld, het staat nu op een nog hoger plan. Een andere ontwikkeling is dat e-commerce livestreaming een enorme vlucht heeft genomen. Daarbij worden producten verkocht via livestream. Je volgt iemand die opnames van zichzelf online uitzendt, bijvoorbeeld iemand die make-up demonstreert, of een boer die laat zien hoe hij de oogst van het land haalt en wat voor producten hij heeft. Een groot probleem was dat de boeren met grote voorraden groenten en fruit bleven zitten doordat de logistieke keten naar de

‘In de nieuwe grote sprong voorwaarts hebben ontelbare bedrijven zich als maker van halfgeleiders geregistreerd hoewel ze daar helemaal geen ervaring mee hebben’

consument uitviel. Maar consumenten wilden juist verse producten. E-commerce bedrijven zoals Jingdong en Alibaba speelden daar handig op in: ze maakten het boeren gemakkelijk beelden van zichzelf online uit te zenden en op die manier hun producten te verkopen. Zij zorgden voor de logistieke keten. Ook dit kan een blijvende ontwikkeling zijn. Voor veel boeren was het een bittere noodzaak om zo te gaan werken, maar de techniek om het te doen werd vaak niet goed begrepen omdat ze nogal digibeeft zijn. Veel boeren zijn daarom geholpen door burgemeesters. De populariteit steeg een aantal burgemeesters echter naar het hoofd. Die lieten hun personeel online producten kopen waardoor het leek alsof zij grote invloed hadden op de verkoop. Dat gaf sommige burgemeesters behoorlijk veel aanzien. Buiten het blikveld van de consumenten werden die orders dan na de live-stream weer teruggetrokken. Deze burgemeesters zijn echter door hogere partijleiders op de vingers getikt en gewaarschuwd dat dat echt niet kon.”

Zijn er andere veranderingen te noemen die door de coronacrisis opkomen of zijn versneld?

“De overheid en Partij hebben vooral gezocht naar manieren om de economie opnieuw aan te jagen. Tijdens andere crises, bijvoorbeeld de grote financiële crisis in 2008, gebeurde dat door enorme stimuleringspakketten voor infrastructuur. In die tijd zijn er veel hogesnelheidslijnen, stations en luchthavens aangelegd en flatgebouwen gebouwd om de economie op gang te houden. Dit betekende een grote expansie van infrastructuur en woningbouw. Dat heeft ook wel tot excessen geleid. Neem bijvoorbeeld een spookstad als Ordos, Binnen-Mongolië, waar destijds tweederde van de woningen leegstond omdat ‘niemand’ daar naartoe wilde verhuizen. Momenteel is er sprake van een stimuleringspakket dat er totaal anders uitziet. Dit keer gaat het om nieuwe, hoogtechnologische infrastructuur, zoals het uitrollen van het 5G-netwerk, het investeren in kunstmatige intelligentie (artificial intelligence, AI) en het aanleggen van

smart cities. Door de snellere data-overdracht door 5G kunnen machines onderling veel sneller en stabielier met elkaar communiceren. Op dit moment zijn we bijvoorbeeld nog ver verwijderd van zelfrijdende auto's, maar zelfrijdende taxi's zijn er in bepaalde steden al. Voor de veiligheid zit er dan nog wel iemand aan het stuur, maar de techniek is daar. Er wordt ook al gekeken naar zelfrijdende vrachtwagens. Bij vrachtwagens zijn de trajecten vaak veel beter te voorspellen dan bij autoverkeer in stedelijk gebied. Het belangrijkste probleem bij het zelfrijdend maken van auto's zijn de onverwachte verkeerssituaties in het stadsverkeer. Op dit moment werken deze auto's nog steeds met hun eigen sensoren, die de omgeving scannen en dan bepalen wat de auto wel of niet moet doen. China experimenteert al met een opzet waarbij een centrale computer vertelt wat de auto's moeten doen. Die computer wordt gevoed door actuele verkeersinformatie die wordt geregistreerd door overal in de straten aangebrachte sensoren. Vooral in zogenoemde smart cities wordt gewerkt aan hightech-voorzieningen die met metingen voortdurend bijhouden hoeveel verkeer er is. Zodra op een bepaald traject het verkeersaanbod te groot dreigt te worden, wordt er verkeer omgeleid om

‘Het beeld van een alles controlerende overheid voldoet aan onze eigen stereotypen over China, maar de praktijk is veel weerbarstiger’

filevorming te voorkomen. Dat zal nog efficiënter gaan werken met behulp van 5G. Ook op het vlak van elektrische auto's probeert China vooruit te lopen. Daarbij ligt de focus zowel op productie als de infrastructuur door het sterk uitbreiden van oplaadpunten. China wil uiterlijk in 2035 voor vijftig procent een elektrisch wagenpark hebben. Ook deze ontwikkeling wordt verder aangejaagd om de post-corona-economie verder te stimuleren.”

Controle op burgers is ook een hightech-ontwikkeling. Is die toegenomen en hoe ziet deze er nu uit?

“Er doen zich nieuwe ontwikkelingen voor en de controle neemt inderdaad toe, al zijn er ook redenen om dit wat te relativiseren. Een van de zaken die wordt toegepast en die zeker ook een belangrijke rol zal spelen in smart cities is de surveillancetechnologie: daarbij worden mensen met camera's in de gaten houden. Gezichtsherkenning, waarmee je bijvoorbeeld criminelen kunt herkennen, kan daarbij worden toegepast, mits je de juiste hard- en software gebruikt. Je kunt ook vaststellen of een auto van buiten de stad komt. En wanneer de beelden goed genoeg zijn kun je zelfs kijken of de nummerplaat van de auto en de chauffeur bij elkaar horen. Zo kun je met technologie, camera's en kunstmatige intelligentie criminaliteit opsporen en de binnenlandse veiligheid vergroten. Maar dit soort toezicht wordt bijvoorbeeld ook in Xinjiang ingezet, niet om criminelen op te sporen maar om de Oeigoeren te identificeren.”

Welke rol spelen de tijdens de coronacrisis ingezette Health code apps?

“Tijdens de crisis moesten Chinezen op allerlei plekken QR-codes van de Health code app laten zien om aan te tonen dat ze geen besmettingsrisico vormden. Wie een groene kleur kon laten zien, mocht gaan en staan waar hij of zij wilde. Bij een gele of rode kleur moest je verplicht zeven of veertien dagen in quarantaine. Inmiddels wordt steeds minder om het tonen van die app gevraagd. Wanneer de overheid de bewegingen van mensen

in de toekomst opnieuw zou willen beperken, vanwege een ziekte-uitbraak of om geheel andere redenen, dan zouden ze echter opnieuw met een dergelijk systeem kunnen werken. Maar we moeten ons daarbij wel realiseren dat de Health Code app geen landelijk toegepast systeem is. Op verschillende plekken moet je gebruikmaken van verschillende apps. Het systeem is vrij primitief. Een probleem is ook dat de acceptatie van allerlei codes landelijk niet universeel is. Reis je dus tussen verschillende steden en provincies, dan is het soms nodig om meerdere Health Code-apps te gebruiken. Data worden vaak niet uitgewisseld tussen verschillende overheidsonderdelen.”

Waarom is de samenwerking op dit vlak zo beperkt?

“Dat hangt samen met het feit dat regionale overheden controle en represailles van de centrale overheid vrezen. We kennen allemaal verhalen over hoe economische groeicijfers, wanneer dat zo uitkomt, worden opgeplust. Hoe meer de regionale overheden hun eigen data en gegevens voor zichzelf kunnen houden, des te beter het voor ze is. Anders wordt het allemaal wel erg transparant voor de centrale overheid. Dit geldt ook voor grote

‘China gebruikt de coronacrisis om weer een stapje hoger op de technologische ladder terecht te komen’

particuliere spelers in dit veld. Tencent en Alibaba hebben bijvoorbeeld *big data* over de financiële kredietwaardigheid van honderden miljoenen Chinezen. Maar zij zijn er niet happig op om die data met de overheid te delen, ook omdat de databases van Chinese overheden en bedrijven vaak slecht beveiligd zijn. Overheidsfunctionarissen zouden die gegevens in kunnen zetten voor heel andere doeleinden dan waarvoor deze data oorspronkelijk zijn verzameld en gedeeld. Zo zouden ze wat extra bij kunnen verdienen door de data door te verkopen aan derden. Bedrijven als Tencent en Alibaba staan genoteerd op de Amerikaanse beurs. Wanneer dat soort problemen zich voordoen en er een schandaal van komt, kan dit desastreus zijn voor hun aandelenkoers en het imago van het bedrijf.”

Welk effect heeft de Amerikaanse boycot op de hightech-ontwikkelingen in China?

“Het in 2015 gelanceerde ‘Made in China 2025’-beleid is gericht op een hoge mate van zelfvoorzienend zijn. China is nu nog sterk afhankelijk van het Westen, bijvoorbeeld wat betreft chips. China is niet in staat om volledig zelfstandig de meest geavanceerde chips te produceren. Ze importeren die of hebben daarvoor Amerikaanse hard- en software nodig. De Verenigde Staten kunnen producenten van chips verbieden om met hun technologie chips te maken voor bepaalde afnemers. Door de Amerikaanse boycot van verkoop van geavanceerde chips aan Huawei dreigt voor deze Chinese telecomproducent een probleem. Huawei heeft inmiddels al een tekort aan chips voor smartphones en de voorraad van chips voor 5G-apparatuur kan over een jaar uitgeput zijn. De chips die China zelf kan produceren zonder Amerikaanse technologie lopen zo’n vijftien jaar achter op de huidige stand van de techniek. Vandaar dat de Chinese overheid bedrijven aanspoort tot het maken van een nieuwe grote sprong voorwaarts. Mao zei destijds: ‘We moeten Groot-Brittannië inhalen. We moeten al het ijzer omsmelten om

onze eigen industriële revolutie aan te jagen.’ Wat er nu gebeurt is dat er vanuit Peking tegen de industrieën wordt gezegd: ‘Wij moeten beter worden in het produceren van halfgeleiders.’ Het effect is dat er zich nu ontelbare bedrijven hebben geregistreerd als maker van halfgeleiders die daar helemaal geen ervaring mee hebben. Dat is nu vanuit Peking weer ontmoedigd, omdat dat slechts tot verspilling van middelen leidt. Dit valt te vergelijken met het kwalitatief laagwaardige staal van de Grote Sprong Voorwaarts. Het leeft erg op dit moment. De verwachting is dat China misschien nog wel vijf tot tien jaar nodig heeft om op het niveau te komen waar de Verenigde Staten qua chiptechnologie nu zijn. En deze technologie blijft zich natuurlijk ontwikkelen. Tenzij China op enig moment totale nieuwe technologie weet uit te vinden, blijven ze voorlopig achter de feiten aanlopen.”

Zijn er gegronde redenen voor westerse angst voor Chinese dominantie en een ‘Big Brother’-samenleving in China?

“China kan op het gebied van toezicht al veel en investeert daar enorm in. Voor dit moment zijn er echter wel misconcepties over hoe technologisch geavanceerd dit allemaal is. Er zijn beperkingen in technologie, budgetten en samenwerking tussen verschillende overheidsorganen. Het beeld van een alles controlerende overheid is ook vooral iets wat voldoet aan onze eigen stereotypen over China en een leninistische staat. De praktijk is veel weerbarstiger. Maar het is natuurlijk in China’s voordeel om die schijn van geavanceerdheid naar het eigen volk en het Westen toe hoog te houden. China werkt wel hard aan zijn toekomst. De aanleg van de nieuwe infrastructuur dient bijvoorbeeld twee doelstellingen: mensen aan het werk houden en voorbereid zijn op de toekomst. De verhoging van *efficiency* wordt gefaciliteerd door 5G, kunstmatige intelligentie en *smart cities*. Kortom: China gebruikt de coronacrisis om weer een stapje hoger op de technologische ladder terecht te komen.”